

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 1

16 травня – 22 травня 2025 р.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ТА ТЕРМІНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВІЙСЬКОВИМИ ФОРМУВАННЯМИ

Переклад військових текстів, що безпосередньо стосуються різноманітних військових формувань, вимагає не лише базових знань загальновійськової термінології, а й глибокого та ґрунтовного розуміння ієрархічної структури збройних сил як країни мови оригіналу, так і держави мови перекладу. Це обумовлено тим, що військова організація, її рівні командування, а також назви та функції підрозділів можуть суттєво різнитися залежно від країни, історичних особливостей її збройних сил, традицій найменувань і практики використання термінів у конкретному мовному контексті. Без урахування цих особливостей перекладач ризикує передати інформацію неточно або навіть спотворити її.

Ієрархічна структура Збройних сил, скажімо, Сполучених Штатів Америки, є чітко регламентованою системою взаємопов'язаних елементів, що мають власні функціональні та чисельні характеристики. Вона складається з кількох рівнів, починаючи з найнижчих тактичних одиниць і завершуючи найвищими оперативно-стратегічними структурами. Зокрема, до таких рівнів належать: *squad* (відділення) – найменша тактична одиниця, що зазвичай складається з 8–12 військовослужбовців, *platoon* (взвод) – підрозділ, до якого входить кілька відділень, чисельністю приблизно 30–50 осіб, *company* (рота) – організаційна одиниця з кількох взводів, зазвичай налічує від 100 до 200 осіб, і т.д. Знання й точне розуміння цієї структури є необхідними для коректного перекладу, оскільки саме на цьому рівні відбувається розмежування обов'язків, командних повноважень та взаємодії між підрозділами. Наприклад, невірний переклад слова *company* як «компанія» замість «рота» може призвести до повного викривлення змісту документа.

У свою чергу, *unit* зазвичай перекладається як «підрозділ», тобто будь-яка організаційна одиниця армії, проте це слово може також означати частину, як в *support unit* – допоміжна частина, чи одиницю технічну (наприклад, *missile unit* може означати як «ракетний підрозділ», так і «ракетну установку» – залежно від контексту).

Правильна інтерпретація цих термінів вимагає врахування не лише граматичної структури речення, а й ширшого текстового та ситуаційного контексту. Наприклад, *Combined Arms Unit* найчастіше перекладається як «змішаний підрозділ» або «підрозділ змішаного типу», що вказує на наявність у складі піхоти, танків, артилерії та інших бойових елементів.

Помилковий або надто буквальный переклад може звести нанівець точність військової аналітики чи звіту.

Окрему категорію становлять військові формування зі спеціальними назвами, які мають усталене вживання у професійному та публіцистичному мовленні, а інколи не підлягають прямому перекладу через свою унікальність. З найвідоміших: The Green Berets – офіційно Special Forces, перекладається як «спецпризначенці армії США», але водночас зберігається й колоритна назва «зелені берети», Rangers – елітний легкопіхотний підрозділ, який доречно передавати як «рейнджери» без перекладу назви, Navy SEALs – підрозділ морського спецназу США, який зазвичай перекладають як «морські котики», із додаванням пояснення «підрозділ спеціального призначення ВМС США».

Іншим важливим аспектом перекладу у військовій сфері є правильне тлумачення скорочень, аббревіатур та акронімів, які надзвичайно поширені у військовій документації. Перекладач повинен не лише знати повні форми таких скорочень, але й уміти інтерпретувати їх залежно від контексту. Наприклад:

CO – може означати як Commanding Officer (командир підрозділу), так і Company (рота);

NCO – Non-Commissioned Officer, перекладається як «сержантський склад» або «молодший командний склад».

Без урахування конкретної ситуації, в якій використовується аббревіатура, можна легко припуститися фатальної помилки. Тому необхідним є комплексний аналіз усього тексту, а не ізольований переклад окремих слів або фраз. Часто одна й та сама аббревіатура у різних документах має різне значення – і лише контекст дає ключ до розуміння.

Переклад текстів, що стосуються військових формувань, – це високоспеціалізоване завдання, яке вимагає не лише мовної компетенції, а й знань з військової справи, фахової термінології, міжкультурної комунікації. Якість такого перекладу напряму залежить від професійності перекладача, адже він повинен враховувати широкий контекст і специфіку кожного терміна, дотримуватися офіційного стилю, не допускати надмірної локалізації, що могла б спотворити оригінальний зміст та зберігати структурну точність і відповідність нормам обох мов.

Література:

1. *Marioara Patesan, Georgeta Obilisteanu, Vasile Carutasu. MILITARY BASIC ENGLISH.* URL: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/mlitary-english.pdf>
2. *U.S. Department of Defense. (2021). Department of Defense dictionary of military and associated terms. U.S. Department of Defense.* URL: <https://irp.fas.org/doddir/dod/dictionary.pdf>
3. *STANAG 6001 Edition/Édition 5.* URL: https://nuou.org.ua/assets/documents/dodb_stanag_6001.pdf